

Economia

Emergència econòmica

Arquitectes: la Covid-19 sacseja un sector que no va arribar a sortir de la crisi

Un 70% dels professionals són autònoms i una tercera part cobren menys de 15.000 euros

ROSA SALVADOR
Barcelona

Els projectes que tenim en marxa continuen però ningú no ens truca amb encàrrecs nous”, assenyala Assumpció Puig, degana del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, sobre la situació que viu el sector de l'arquitectura des que la lluita contra la Covid-19 va obligar a paraitzar l'activitat econòmica. Segons una enquesta elaborada pel Consell Superior de Col·legis d'Arquitectes d'Espanya (CSCAE), els encàrrecs pendents han caigut de mitjana un 69%, i els professionals ja preveuen una reducció d'ingressos d'un 57% respecte a l'any passat.

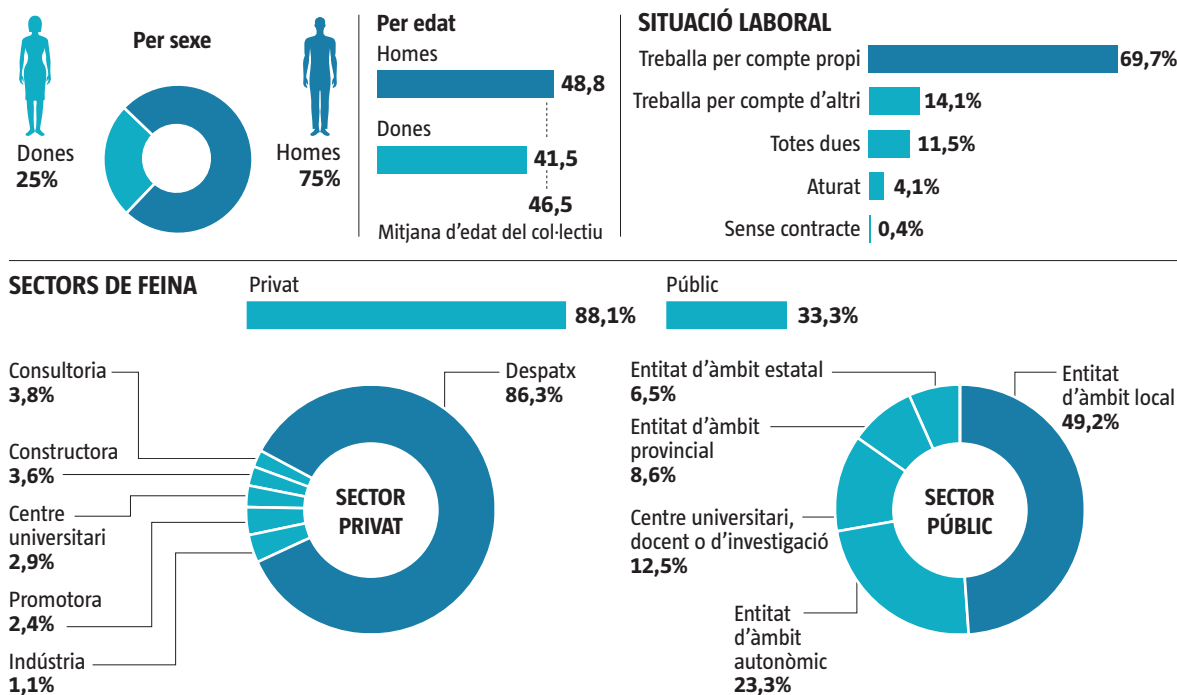
Per als arquitectes, a més, plou sobre mullat: la professió no s'ha recuperat de l'enfonsament que va provocar la crisi immobiliària. “El 2004 es projectaven cada any a Espanya més de nou-cents mil habitatges i l'any passat estàvem encara no en cent mil, que és el nivell del 1960”, assegura Puig.

Joan Badia, soci de Baas Arquitectura, considera que l'impacte es notarà a mitjà termini perquè “el sector té una inèrcia, ja que un projecte tarda tres o quatre anys”. En l'anterior crisi immobiliària es va paraitzar el 2010, tot i que les vendes es van aturar el 2008.

No tots els subsectors de l'edificació, a més, van al mateix ritme. Enric Batlle, soci fundador de l'estudi Batlle i Roig, destaca per això el valor de la diversificació (“que ja ens va anar molt bé l'altra vegada”, recorda). El seu estudi, un dels més importants d'Espanya, dissenya habitatges, oficines, edificis públics, paisatges, parcs i projectes urbanístics.

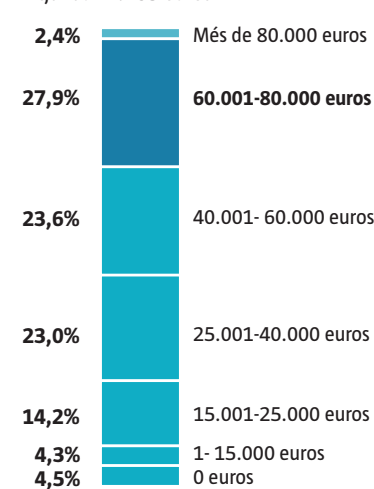
Batlle i Roig té 110 arquitectes i una facturació anual de 12 milions d'euros. Aquest perfil, tot i això, és excepcional en l'arquitectura espanyola: segons les dades del CSCAE, els estudis tenen de mitjana 6,7 empleats i, en un 57,2% dels casos, un sol arquitecte. La caiguda de l'activitat dels

El perfil dels arquitectes espanyols

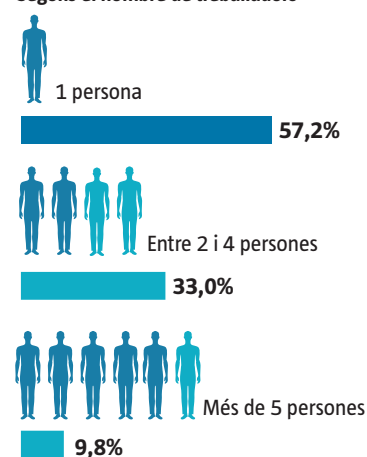
INGRESSOS BRUTS

Mitjana: 22.265 euros

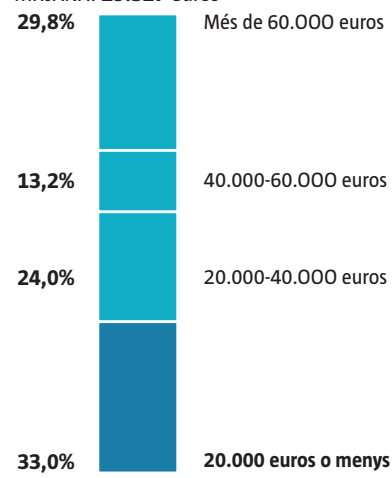
ESTUDI

Mida
Segons el nombre de treballadors

Facturació anual

MITJANA: 29.527 euros

FONT: CSCAE. Dades econòmiques del 2017

LA VANGUARDIA

últims anys i l'atomització fa que la facturació mitjana sigui de 29.527 euros anuals (quan es va elaborar l'estudi el 2018). Els ingressos mitjans dels arquitectes són fins i tot inferiors, de només

22.265 euros anuals, amb una tercera part dels professionals amb ingressos inferiors a 15.000 euros. “Un 70% dels arquitectes són autònoms i no tenen múscul financer per aguantar una aturada

llarga”, assenyala Puig.

L'atomització fa que la principal activitat avui dels arquitectes sigui la rehabilitació (57%), i els seus clients més freqüents, famílies. “No hi ha un teixit empresarial,

rials, i això ens fa ser molt febles”, reconeix la degana catalana.

Badia considera que els baixos honoraris porten a l'atomització, perquè “molts professionals per guanyar encàrrecs a preus molt baixos no poden assumir costos d'estructura, com un local o contractar una altra persona: treballen des de casa i subcontracten suport, de vegades al límit de la legalitat. Hi ha feines que s'estan fent amb tarifes d'economia submergida”, afirma.

Batlle coincideix que l'atomització és un dels principals problemes del sector. “Quan un promotor vol construir un edifici, vol un únic interlocutor”, de manera que sovint contracta un enginyer, que dona feina a uns quants arquitectes i subcontracta especialistes per a les tasques més tècniques o més vistoses, com la façana, cosa que encara fa més precària la professió. A més, “si un arquitecte lidera el projecte, l'edifici és diferent, i el client ho agraeix”.

La falta d'estructura empresarial és una rêmora perquè els professionals puguin fer front als nous reptes que estan transformant el sector, especialment la incorporació de noves tecnologies, l'assumpció dels principis de l'arquitectura verda i la internacionalització.

Batlle explica que el seu estudi va ser pioner a Catalunya a incorporar la metodologia BIM, el 2013, amb un institut a Molins de Rei que va ser la prova pilot de la Generalitat. “Avui aquesta tecnologia és imprescindible en tots els projectes grans”, recorda. Els petits estudis no assumeixen els costos i l'esforç de formació que requereix implementar-la perquè molts dels seus clients no la utilitzen, però això alhora els deixa fora d'obres més grans.

L'arquitectura verda és una altra de les revolucions que viu el sector, per fer “edificis passius”, en què el consum d'energia sigui nul. “És un canvi complet en la

55.000 professionals competeixen en un mercat de 461 milions d'euros

R. SALVADOR Barcelona

Espanya disposa de 55.000 arquitectes col·legiats que competeixen per sobreviure en un mercat que factura cada any 461 milions d'euros, segons les dades publicades pel Consell dels Arquitectes

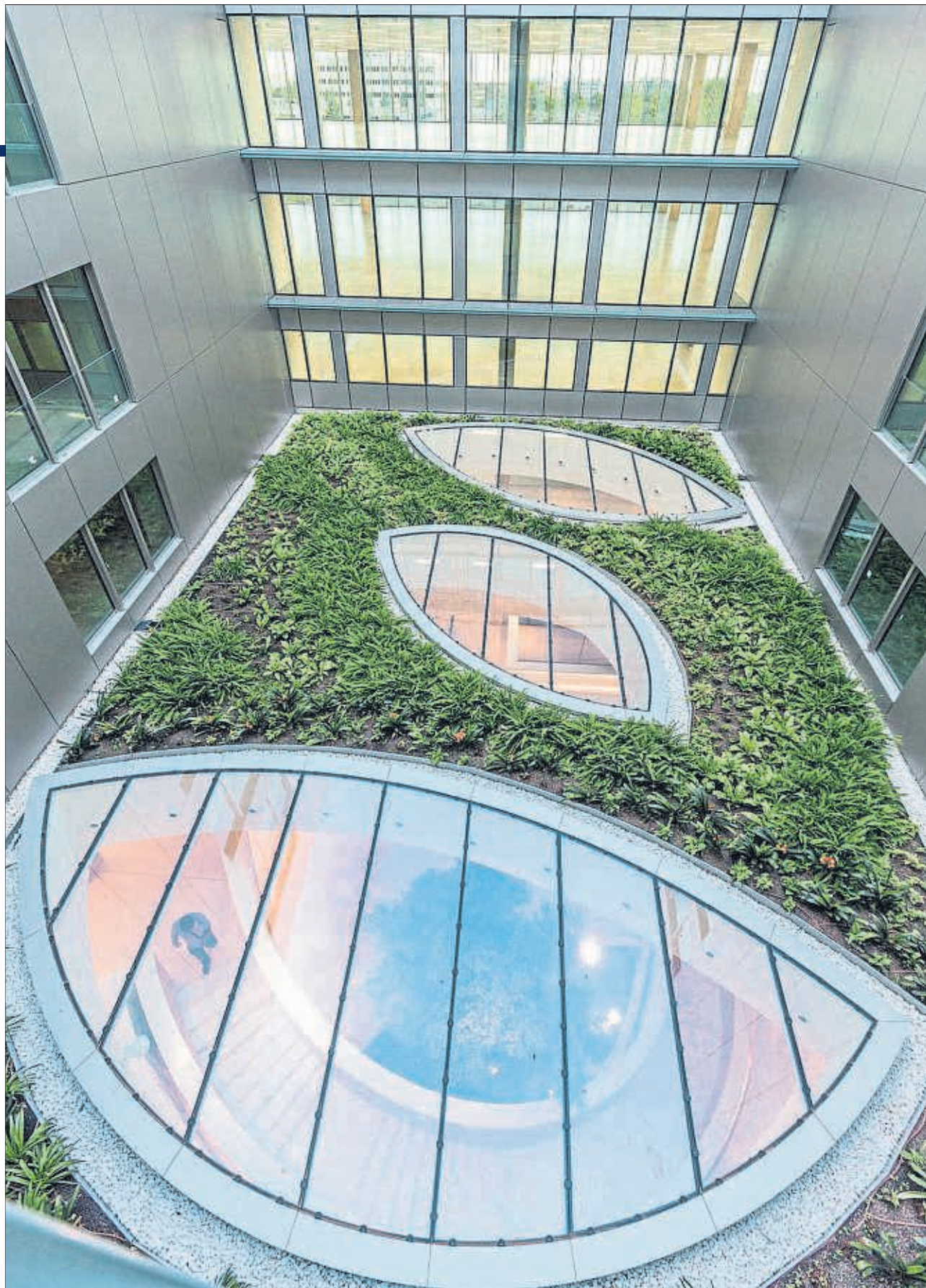
Europeus. Les dades d'aquesta associació europea assenyalen que el mercat espanyol factura de mitjana 9.974 euros per arquitecte, la segona xifra més baixa de la UE després de la de Grècia. Espanya és el sisè país per valor del mercat d'arquitectura, per darre-

re de països molt més petits com Holanda i Bèlgica, mentre que és el tercer amb més nombre de col·legiats.

“Vivim una crisi perpètua”, lamenta Joan Badia, soci de Baas Arquitectura. “Som una professió amb un problema d'identitat. Te-

nim una faceta tècnica, semblant a una enginyera, que inclou la planificació d'una obra, el control dels costos, els terminis de lliurament, etcètera, i una altra faceta creativa i artística, quan dissenyem un projecte, que és la que crea més valor afegit a la nostra feina i ens diferencia. Malgrat tot, precisament això, que és el que dona més feina, no és retribuït pel mercat, a diferència del que passa en altres països: en molts concursos et demanen que t'hi presentis de franc, o et paguen molt poc,

sense que puguis cobrir costos. I mentrestant el promotor utilitza la teva feina per estudiar les diferents propostes, els elements que proposen i decidir quins li convenen”. Badia assenyala que aquesta situació és molt diferent en països com França o Alemanya. “Nosaltres ens hem presentat a concursos allà, que encara sense haverlos guanyat i sense construir l'immoble han estat rendibles per al despatx”, assenyala. Baas és un estudi mitjà, que té vint persones i factura 1 milió d'euros, i també ha

ANTONIO NAVARRO WIJMARK / BATLLE I ROIG ARQUITECTES

manera com construïm”, reconeix Batlle, i obliga a entrar en un procés més complex per obtenir les certificacions corresponents. “Amb les certificacions de sostenibilitat passarà com amb el BIM: d’aquí uns anys les demanarà tothom”, assegura.

La mida també afavoreix la internacionalització. Segons les dades del consell, actualment un 5,7% dels arquitectes que resideixen a Espanya tenen activitat a l'estranger i un 16,5% han tingut projectes a fora en algun moment. “Quan la crisi va paraitzar el mercat espanyol va ser una sortida molt buscada”, assenyala

El futur dels edificis és verd

Claraboia del nou edifici del campus administratiu de la Generalitat a la Zona Franca, dissenyat per l'estudi Batlle i Roig

UN 57% DELS ESTUDIS, UNIPERSONALS
L'atomització impedeix d'entrar en noves tecnologies i en projectes de sostenibilitat

Puig, que recorda que molts van emigrar i alguns s'han quedat a fora, en estudis o en la docència.

La degana dels arquitectes catalans demana que les administracions prioritzin les necessitats d'habitatge de la població per mantenir actiu el sector, principalment la rehabilitació, per a la qual Espanya dona molts menys ajuts que altres països. “Ja preveïem una desacceleració aquest any, però ara, amb el fre dels promotors i de les administracions, em fa por que no tornem al nivell d'activitat del 2019 fins almenys l'any que ve. Aquest és un sector que no s'ha de deixar morir”. ●

construït un edifici a Polònia.

La precarietat de la professió ha portat a plantejar fins i tot la conveniència d'imposar un numeros clausus o de tancar alguna de les 33 escoles d'arquitectura, de les quals cada any surten uns tres mil graduats. “No sobren arquitectes a Espanya. Hi podria haver feina per a tothom”, diu la degana de l'escola catalana, Assumpció Puig.

Badia recorda que la docència és, precisament, una de les sortides actuals de la professió, que

DIVERSIFICAR-SE

Els arquitectes ara s'encarreguen de feines diverses, com paisatgisme o logística

NUMERUS CLAUSUS

Cada anys surten 3.000 llicenciats de les escoles i es debat si se n'ha de limitar el nombre

d'altra banda s'ha diversificat els últims anys: molts treballen ara en encàrrecs de paisatge, de caps d'obra d'empreses constructores, en disseny o en àrees molt allunyades de la mateixa professió com la logística. I segons les dades de l'escola catalana, un 80% dels arquitectes ha participat en activitats de formació els últims anys per adaptar-se a les noves exigències de la professió. “Per als joves llicenciats, tot i això, la principal sortida continua sent l'emigració”, assenyala Joan Badia. ●

Construir-nos un futur millor

Lluís Comerón

Aixecar i millorar habitatges, edificis i espais públics, configurant els nostres pobles i ciutats per construir-nos un futur millor, és una activitat consubstancial a les societats humanes, que constitueix la base de la feina dels arquitectes. Les migracions dels anys seixanta, el creixement econòmic dels vuitanta i l'augment demogràfic posterior van requerir un esforç per construir nous habitatges que es va paraitzar amb la crisi financera del 2007. Des d'aleshores l'activitat de la construcció, en general, i la dels arquitectes, en particular, va caure fins a prop d'un 90% i ha estat gairebé paraitzada: s'ha mantingut en nivells inferiors als de qualsevol altre període dels últims 50 anys, tot i els lleugers repunts que s'han registrat.

Abans que es desencadenés aquesta pandèmia, a causa de l'emergència climàtica i la insostenibilitat dels models productius, socials i urbans actuals, ja érem conscients de la necessitat d'impulsar una transformació profunda dels nostres edificis, ciutats i territoris per continuar proporcionant-nos benestar i salut; garantir el dret a l'habitatge, i respondre a les necessitats i demandes de la ciutadania en matèria d'accessibilitat, funcionalitat i adaptació a les noves formes de vida i de feina, a fi de recuperar l'equilibri mediambiental.

Aquestes setmanes de confinament ens han permès constatar el valor de la qualitat del nostre entorn construït per sentir-nos bé. La llum del sol a través de finestres adequadament disposades; la utilitat de terrasses i galeries, com a espais intermedis de contacte amb l'exterior, o la mida i les proporcions de dormitoris i sales, més enllà de la qualitat material dels elements constructius, aporten confort, milloren l'habitabilitat dels espais i, fins i tot, faciliten la convivència familiar. Ara som més conscients que mai que l'arquitectura és

un instrument essencial per a la qualitat de vida.

És hora d'impulsar la rehabilitació i la renovació urbana com a motors de recuperació i de canvi

Però la pandèmia de la Covid-19, a més de l'impacte sobre la salut, comporta greus conseqüències

econòmiques. En la nostra professió, una enquesta recent impulsada pel CSCAE i els col·legis d'arquitectes ha revelat una caiguda de la feina propera a un 50%, i, segons les previsions, fins a final d'any també ho faran els nous encàrrecs, amb pèrdua d'ingressos. La situació és inèdita i difícil per al conjunt de la societat i molt dura per a un sector que no s'havia recuperat de la crisi anterior. Malgrat això, els reptes que teníem clars abans de la pandèmia es mantenen, i accelerar l'estratègia per donar-los resposta pot ser clau en la recuperació econòmica. Sobretot, amb un sector de la construcció centrat en la rehabilitació i la renovació urbana com a factors de canvi. Només arribant al nivell d'activitat que ja té als països del nostre entorn, on ocupa el 3,9% de la població activa, quan a Espanya aquesta taxa sols és d'un 2,2%, podria donar feina a curt termini a uns 400.000 treballadors. Així, la construcció evitaria ser una part del problema, com va passar a la crisi anterior, i contribuiria a la solució. I els arquitectes hi tenim un paper fonamental.

Ha arribat el moment d'impulsar amb polítiques públiques clares, consensuades i prou dotades la rehabilitació i la renovació urbana com a motors de recuperació i de canvi, que siguin capaços de reactivar l'economia i d'escometre, alhora, l'actualització que necessiten els nostres habitatges, els edificis i els barris per poder construir-nos aquest futur millor que tots volem.

L. COMERÓN, president del Consell de Col·legis d'Arquitectes